

Examen VMBO-GL en TL
2006

tijdvak 1
woensdag 31 mei
9.00 – 11.00 uur

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING CSE GL EN TL

Gebruik het bronnenboekje.

Dit examen bestaat uit 37 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 56 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

● **Meerkeuzevragen**

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

DE INDUSTRIËLE SAMENLEVING IN NEDERLAND

+

DE VERHOUDING MENS EN MILIEU

Gebruik bron 1.

- 1p ○ 1 → Welke ontwikkeling is in de bron te zien?

Gebruik nogmaals bron 1.

- 1p ○ 2 De ontwikkeling in de bron is een **gevolg** van de industrialisatie tijdens de periode 1850-1920.
→ Welk gevolg wordt bedoeld?

Gebruik bron 2.

- 2p ○ 3 In de laatste zin van de bron wordt een mening gegeven.
→ Noem één argument uit de bron dat deze mening ondersteunt. Bedenk ook een ander argument tegen vrouwenarbeid dat niet in de bron voorkomt.

Doe het zo:

argument uit de bron: ...

ander argument: ...

- 2p ○ 4 → Noem **twee** oorzaken waarom in de periode tussen 1900 en 1930 steeds meer vrouwen gingen werken in beroepen waarin vóór die tijd geen of nauwelijks vrouwen werkten.

- 2p ○ 5 → Noem **twee** voorbeelden van beroepen waarin vrouwen in de periode tussen 1900 en 1930 steeds meer gingen werken.

Gebruik bron 3.

- 1p ● 6 Welk **direct** gevolg had de ontwikkeling uit de bron voor de **meeste** timmerlieden?
A Zij kregen meer opdrachten van de fabrikanten.
B Zij leverden kwalitatief mindere producten.
C Zij raakten sneller hun baan kwijt dan vóór die tijd.
D Zij werden zelfstandige ondernemers.

Gebruik bron 4.

- 2p ○ 7 De bron is bruikbaar als propagandamiddel voor de Diamantbewerkersbond.
→ Leg dit uit met behulp van één onderdeel van de afbeelding en met één onderdeel uit de tekst.

Doe het zo:

Afbeelding: ... (noem onderdeel) is geschikt als propagandamiddel, omdat ... (geef uitleg).

Tekst: ... (noem onderdeel) is geschikt als propagandamiddel, omdat ... (geef uitleg).

- 1p ● 8 *Gebruik bron 5.*
In de bron is een uitvinding te zien.
Waarvan is deze uitvinding een voorbeeld?
Deze uitvinding is een voorbeeld van een verbetering op het gebied van
A arbeidsverhoudingen en infrastructuur.
B infrastructuur en industriële techniek.
C industriële techniek en toepassing van elektriciteit.
D toepassing van elektriciteit en arbeidsverhoudingen.
- 2p ○ 9 *Gebruik nogmaals bron 5.*
→ Geef met **twee** voorbeelden uit de bron aan dat Philips rekening hield met de wensen van de consumenten én met de mogelijkheden van de wetenschap.
Doe het zo:
Philips hield rekening met de wensen van de consumenten; dat blijkt uit ... (geef een voorbeeld uit de bron).
Philips hield rekening met de mogelijkheden van de wetenschap; dat blijkt uit ... (geef een voorbeeld uit de bron).
- 2p ○ 10 *Gebruik bron 6.*
→ Leg met behulp van de bron uit dat het Marshallplan de industrialisatie van Nederland bevorderde. **Let op!** De uitleg moet uit twee onderdelen bestaan.
- 1p ● 11 *Gebruik bron 7 en 8.*
Welk probleem wilde de actiegroep **in de poster** (bron 8) aan de orde stellen?
Deze poster roept op tot een discussie over de vraag
A of we de samenleving op een andere manier moeten inrichten.
B of we gebruik moeten maken van windenergie of van zonne-energie.
C of we steenkool of kernenergie moeten gebruiken.
D of we wel of geen kernenergie in Nederland moeten gebruiken.
- 2p ○ 12 *Gebruik bron 9.*
Iemand beweert: "De situatie waarop in deze spotprent kritiek wordt gegeven, komt nu niet veel meer voor."
→ Geef één argument **vóór** en één argument **tegen** deze bewering.
Doe het zo:
De situatie komt nu niet veel meer voor, want ... (geef argument).
De situatie komt nog wel veel voor, want ... (geef argument).
- 1p ○ 13 *Gebruik bron 10.*
In de bron is het proces van schaalvergroting te herkennen.
→ Geef aan op welke manier het proces van schaalvergroting te herkennen is in de bron.

Gebruik bron 11.

- 2p ○ 14 vijf beweringen naar aanleiding van de bron:
- 1 Aan het eind van de 19e eeuw waren de verschillen tussen de drie sectoren niet zo groot als in 1990.
 - 2 De dienstensector maakte in de 20e eeuw een sterke groei door.
 - 3 De sector waarin de grootste verschuiving plaatsvond, was de industriële sector.
 - 4 Gedurende de eerste helft van de 19e eeuw was het percentage mensen dat werkzaam was in de agrarische sector gering.
 - 5 In 1930 en in 1960 was van alle werkenden het hoogste percentage werkzaam in de industriële sector.
- Geef per bewering aan of deze bewering **juist** of **onjuist** is.
Doe het zo:
Bewering 1 is ... (juist/onjuist).
(enz. tot en met bewering 5)

- 2p ○ 15 Milieubewust ondernemen was rond 1950 geen belangrijk onderwerp. Tegenwoordig wordt er wél veel gesproken over milieubewust ondernemen.
- Geef **twee** verschillende redenen waarom het voor bedrijven na 1975 belangrijk werd aandacht te besteden aan milieubewust ondernemen.

Gebruik bron 12.

- 2p ○ 16 Milieuproblemen zijn er niet alleen in onze tijd.
- Geef uit de bron **twee** voorbeelden van milieuproblemen rond het jaar 1500. Geef bij elk voorbeeld aan met welk hedendaags milieuprobleem dat te vergelijken is.
- Doe het zo:*
Milieuprobleem rond 1500 ... (geef voorbeeld uit de bron) is te vergelijken met ... (geef voorbeeld van hedendaags milieuprobleem).
(enz. voor probleem twee)

Gebruik nogmaals bron 12.

- 2p ○ 17 Stel, je maakt een praktische opdracht waarin je de milieuproblemen rond het jaar 1500 onderzoekt. Bij het zoeken naar materiaal kom je deze bron tegen.
- Geef één argument waarom deze bron **bruikbare informatie** voor je onderzoek oplevert. Geef daarna een ander argument waarom deze bron **onvoldoende bruikbare informatie** biedt om een uitspraak te doen over de milieuproblemen in de Middeleeuwen.
- Doe het zo:*
bruikbare informatie, omdat ... (geef een argument)
onvoldoende bruikbare informatie, omdat ... (geef een ander argument)

STAATSINRICHTING VAN NEDERLAND

+

NEDERLAND EN EUROPA

- 1p ● 18 Welke verandering past bij de grondwetswijziging van 1848?
- A Voortaan is de koning onschendbaar en zijn de ministers verantwoordelijk.
 - B Voortaan moeten de ministers verantwoording afleggen aan de koning.
 - C Voortaan worden de leden van de Eerste Kamer aangewezen door de koning.
 - D Voortaan worden de leden van de Tweede Kamer gekozen door alle volwassen mannelijke burgers.

Gebruik bron 13.

- 1p ● 19 Uit de prent is een voorkeur van de tekenaar voor een bepaald grondrecht af te leiden. Heeft de tekenaar een voorkeur voor wat wij tegenwoordig een **klassiek** of een **sociaal** grondrecht noemen? En waarom?
- A Voor een klassiek grondrecht, omdat de tekenaar het recht op stemmen belangrijker vindt dan het recht op werk.
 - B Voor een klassiek grondrecht, omdat de tekenaar het recht op werk belangrijker vindt dan het recht om te stemmen.
 - C Voor een sociaal grondrecht, omdat de tekenaar het recht op stemmen belangrijker vindt dan het recht op werk.
 - D Voor een sociaal grondrecht, omdat de tekenaar het recht op werk belangrijker vindt dan het recht om te stemmen.

Gebruik bron 14.

- 1p ● 20 Voor wie is de mening in dit artikel kenmerkend?
- A voor een confessioneel
 - B voor een feministe
 - C voor een liberaal
 - D voor een socialist

Gebruik bron 15, 16, 17 en 18.

- 1p ● 21 Welke tekening is gemaakt door iemand die vindt dat het algemeen kiesrecht de arbeiders weinig voordeel oplevert?
- A bron 15
 - B bron 16
 - C bron 17
 - D bron 18

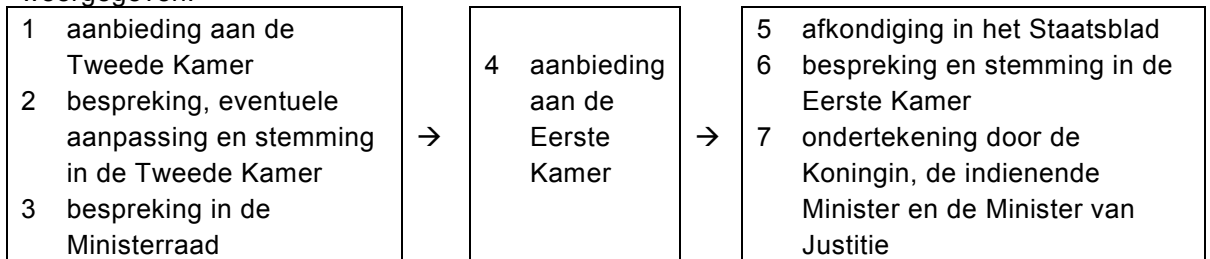
Gebruik bron 19, 20, 21 en 22.

- 2p ○ 22 In de huidige Nederlandse grondwet staan klassieke en sociale grondrechten. Maar die grondrechten hebben er niet altijd in gestaan.
- Welke **twee** bronnen laten situaties zien die later geleid hebben tot het invoeren van **sociale** grondrechten? Geef bij beide bronnen aan om welk sociaal grondrecht het gaat. **Let op!** Er moeten twee **verschillende** sociale grondrechten worden genoemd.
- Doe het zo:*
- bron ... (schrijf nummer van de bron op), omdat deze situatie te maken heeft met ... (noem een sociaal grondrecht)
- bron ... (schrijf nummer van de bron op), omdat deze situatie te maken heeft met ... (noem een sociaal grondrecht)

Gebruik bron 23.

- 1p ● 23 Hieronder staan vier onderzoeksvragen. Op welke onderzoeksvraag geeft de bron een antwoord?
- A Waarom is het totstandkomen van de Europese Federatie in de jaren vijftig mislukt?
 - B Waarom ontstond er in de jaren vijftig behoefte aan Europese samenwerking?
 - C Welke Europese landen waren in de jaren vijftig bereid samen te werken in een Federatie?
 - D Welke gevolgen heeft de Tweede Wereldoorlog gehad voor de Europese economie?

- 2p ○ 24 zeven fasen van de ontwikkeling van een wetsvoorstel tot wet in een schema weergegeven:

→ Zet de fasen in de juiste volgorde.

Doe het zo:

eerst: ... (zet 1, 2 en 3 in de juiste volgorde), dan: 4, daarna: ... (zet 5, 6 en 7 in de juiste volgorde)

- 2p ○ 25 enkele parlementaire rechten:

- a budgetrecht
- b recht van enquête
- c recht van initiatief
- d recht van interpellatie

enkele omschrijvingen:

- 1 het recht om een onderzoek in te stellen naar het optreden van de overheid in een bepaalde zaak
- 2 het recht om een minister of staatssecretaris ter verantwoording te roepen
- 3 het recht om te bepalen hoe hoog de uitgaven van de regering mogen zijn en waaraan het geld besteed mag worden
- 4 het recht om een wetsvoorstel in te dienen

→ Welk recht hoort bij welke omschrijving?

Doe het zo:

Recht a hoort bij omschrijving ... (vul nummer in).
(enz. tot en met d)

- 1p ○ 26 Er zijn mensen die de Eerste Kamer zinvol vinden en er zijn mensen die de Eerste Kamer overbodig vinden.

→ Met welk standpunt ben jij het eens? Geef één argument voor je keuze.

- 2p ○ 27 enkele omschrijvingen (kolom links) en personen (kolom rechts) die met justitie te maken hebben:

a het berechten van misdadigers b het maken en goedkeuren van het Wetboek van Strafrecht c het opsporen van misdadigers d het opstellen van aanklacht en vervolging	1 minister en kamerlid 2 officier van justitie 3 politieagent 4 rechter
--	--

In de rechtspraak hebben verschillende personen ieder een eigen taak.

→ Welke omschrijving hoort bij welke persoon?

Doe het zo:

Bij omschrijving a hoort persoon ... (vul nummer in).
(enz. tot en met d)

Gebruik bron 24 en 25.

- 1p ○ 28 Beide bronnen zijn gemaakt naar aanleiding van Prinsjesdag.

→ In welke bron wordt de ministeriële verantwoordelijkheid het best uitgebeeld? Verklaar je antwoord.

Gebruik bron 26.

- 1p ● 29 Wanneer vervalt volgens dit artikel uit de grondwet het recht om je godsdienst in alle vrijheid te belijden?
- A als je aanhanger bent van een godsdienst die in Nederland door maar weinig mensen wordt beleden
 - B als je een godsdienst aanhangt die niet wordt genoemd in de Nederlandse grondwet
 - C als je geloof niet past bij de christelijke tradities in Nederland
 - D als je vanuit je geloofsopvatting oproept om mensen met andere denkbeelden te vervolgen
- 1p ● 30 Welke bewering over **klassieke grondrechten** in Nederland is juist?
- A De grondwet bevat tegenwoordig alleen nog maar klassieke grondrechten.
 - B De klassieke grondrechten zijn eigenlijk plichten die de overheid aan de burgers oplegt.
 - C De meeste klassieke grondrechten zijn eerder vastgelegd dan de sociale grondrechten.
 - D De overheid wordt dankzij de klassieke grondrechten beschermd tegen de burgers.

Gebruik bron 27 en 28.

- 2p ○ 31 → Leg uit dat artikel 1 en artikel 7.1 van de grondwet met elkaar in conflict kunnen komen. **Let op!** De uitleg moet uit twee onderdelen bestaan.

- 1p ● 32 Wat maakt Nederland tot een rechtsstaat?
- A Alle burgers zijn gelijk voor de wet en de overheid maakt zich nooit schuldig aan onrechtmatig handelen.
 - B De overheid maakt zich nooit schuldig aan onrechtmatig handelen en door deskundige rechters is het Wetboek van Strafrecht vastgesteld.
 - C Door deskundige rechters is het Wetboek van Strafrecht vastgesteld en er is onafhankelijke rechtspraak.
 - D Er is onafhankelijke rechtspraak en alle burgers zijn gelijk voor de wet.

Gebruik bron 29, 30 en 31.

- 2p ○ 33 vier instellingen van de Europese Unie:
- Europees Parlement
 - Europese Commissie
 - Europese Hof van Justitie
 - Europese Raad van Ministers
- Geef per bron aan welke instelling erbij hoort. **Let op!** Er blijft één instelling over.
Doe het zo:
Bij bron 29 hoort ... (noem de instelling).
(enz. tot en met bron 31)

- 1p ● 34 Wie heeft de bevoegdheid om de Europese Commissie in zijn geheel naar huis te sturen?
- A de Europese Raad van Ministers
 - B de voorzitter van de Europese Commissie
 - C het Europees Parlement
 - D het Europese Hof van Justitie

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

- 1p ○ **35** Europese wetgeving gaat boven nationale wetgeving. Dat betekent dat nationale regeringen zich aan Europese wetten moeten houden. Zonder deze regel zou de Europese Unie niet goed kunnen functioneren.
→ Noem één reden waarom de Europese Unie anders niet goed zou kunnen functioneren.
- 2p ○ **36** Nederland staat steeds meer bevoegdheden af aan de Europese Unie. Zo hebben we sinds 2002 de euro. Ook op het gebied van terrorismebestrijding proberen de Europese landen samen te werken.
→ Noem één argument waarom Nederland nationale bevoegdheden op het gebied van terrorismebestrijding moet afstaan en één argument waarom Nederland dat niet moet doen.
- 2p ○ **37** Volgens veel mensen is Nederland een democratisch land, maar er zijn ook mensen die het niet democratisch genoeg vinden.
→ Geef voor beide opvattingen een argument.
Doe het zo:
Nederland is een democratisch land, want ... (geef een argument).
Nederland is niet democratisch genoeg, want ... (geef een argument).